

Vlaams
Parlement

ingediend op **1690** (2017-2018) – Nr. 3
18 februari 2019 (2018-2019)

Verslag

namens de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
uitgebracht door Lorin Parys

over de conceptnota voor nieuwe regelgeving

van Katrien Schryvers, Vera Jans, Cindy Franssen, Griet Coppé, Sonja
Claes en Tinne Rombouts

**betreffende de voortzetting
van hulpverlening als gerechtelijke maatregel
voor jongeren die de meerderjarigheid hebben bereikt**

Samenstelling van de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin:

Voorzitter: Bert Moyaers.

Vaste leden:

Ingeborg De Meulemeester, Danielle Godderis-T'Jonck, Lorin Parys, Peter Persyn, Elke Sleurs, Tine van der Vloet;

Griet Coppé, Cindy Franssen, Vera Jans, Katrien Schryvers;

Freya Saeys, Martine Taelman;

Bert Moyaers, Freya Van den Bossche;

Elke Van den Brandt.

Plaatsvervangers:

Björn Anseeuw, Cathy Coudyser, Koen Daniëls, Lies Jans, Manuela Van Werde, Elke Wouters;

Sonja Claes, Dirk de Kort, Jamila Hamddan Lachkar, Tinne Rombouts;

Jo De Ro, Laurence Libert;

Jan Bertels, Bart Van Malderen;

Elisabeth Meuleman.

Toegevoegde leden:

Ortwin Depoortere.

Documenten in het dossier:

1690 (2017-2018) – Nr. 1: Conceptnota voor nieuwe regelgeving

– Nr. 2: Verslag van de hoorzitting

INHOUD

I. Toelichting door Katrien Schryvers.....	4
II. Bespreking.....	5
Gebruikte afkortingen.....	8

De Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin besprak de conceptnota voor nieuwe regelgeving betreffende de voortzetting van hulpverlening als gerechtelijke maatregel voor jongeren die de meerderjarigheid hebben bereikt, op 6 november 2018 en 5 februari 2019. Tussentijdens werd op 9 januari 2019 een hoorzitting gehouden. Het verslag van die hoorzitting is gepubliceerd als *Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1690/2.

I. Toelichting door Katrien Schryvers

Katrien Schryvers zegt dat de meerderjarigheid in 1990 van 18 op 21 jaar werd gebracht. Jongeren verlaten evenwel maar zelden het ouderlijke huis op die leeftijd. Niemand mag daarom verwachten dat jongeren met een verleden in de jeugdhulp op die leeftijd wel al op eigen benen kunnen staan. Internationaal onderzoek wijst stevast op het precaire profiel van jeugdhulpverlaters. De vaakst voorkomende problemen die de overgang naar volwassenheid bemoeilijken zijn een laag opleidingsniveau, slechte huisvesting, financiële problemen, drugs, antisociaal of delinquent gedrag, een zwak sociaal netwerk, en psychische en/of lichamelijke gezondheidsproblemen. Er is al meermaals gedocumenteerd dat zich onder thuislozen een belangrijke kwetsbare groep instellingsverlaters bevindt.

Beleidsaandacht voor de situatie van jongeren en jongvolwassenen op de grens tussen minderjarigheid en meerderjarigheid is meer dan gerechtvaardigd en kreeg de voorbije jaren steeds beter vorm. In de motie van aanbeveling op de maatschappelijke beleidsnota Jeugdzorg (*Parl.St.* VI.Parl. 2010-11, nr. 1190/5) wordt de Vlaamse Regering gevraagd om voor jongvolwassenen die uit de jeugdhulp stromen de mogelijkheden te verruimen om een gepaste woning te betrekken. Er is eveneens gevraagd om werk te maken van een naadloze aansluiting op de volwassen hulpverlening indien noodzakelijk of wenselijk.

Sedert 2012 kan handicapspecifieke ondersteuning thuis of residentieel door een MFC, doorlopen tot en met de leeftijd van 25 jaar. In 2013 werd het Kaderbesluit Sociale Huur gewijzigd zodat sociale huurwoningen versneld toegewezen kunnen worden aan andere organisaties dan het OCMW zoals bijvoorbeeld een erkende dienst voor begeleid zelfstandig wonen of een CAW. In 2015 vroeg het Vlaams Parlement in de resolutie houdende aanbevelingen voor een verbeterde organisatie en werking van integrale jeugdhulp (*Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 427/2) om jongeren op de drempel van de meerderjarigheid continuïteit van zorg of ondersteuning te bieden. Bij keuzes in het kader van de voortgezette jeugdhulpverlening moet rekening worden gehouden met de studiebelasting van jongeren en met ruimere mogelijkheden op een gepaste woning.

In 2016 vroeg het Vlaams Parlement maatregelen voor meer continuïteit van hulpverlening aan jongeren en jongvolwassenen door het leven buiten de voorziening beter voor te bereiden, door te voorzien in een lange aanloop naar meerderjarigheid, door de mogelijkheden op voortgezette jeugdhulp te onderzoeken en waar mogelijk te verruimen, en door de afstemming tussen jeugdhulpverlening en volwassenenzorg te optimaliseren.

In 2017 kwam het actieplan Jongvolwassenen tot stand. Een daarin aangekondigde uitbreiding van de integrale jeugdhulp is gericht op jongvolwassenen. Het gaat onder meer om een projectoproep voor kleinschalige woonvorm voor 16- tot 25-jarigen.

Recent is op federaal niveau een wetsvoorstel ingediend houdende voortzetting van hulpverlening aan jongeren bij het bereiken van de meerderjarigheid

(*Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 3053/1). Om bevoegdheidsrechtelijke redenen kon dit voorstel geen doorgang vinden.

Het is voor iedereen duidelijk dat de voortgezette vrijwillige hulpverlening na 18 jaar voor een groep van jongeren geen overbodige luxe is. De vermelde initiatieven bewijzen deze overtuiging. Het decreet van 12 juli 2013 houdende de integrale jeugdhulp maakt dat in navolging van eerdere wetgeving mogelijk, zelfs met een uitbreiding van de maximale leeftijd. De toegangspoort kan voor personen vanaf 18 jaar en tot maximaal 25 jaar beslissen over de voortzetting van hulpverlening die voor de leeftijd van 18 jaar is aangevraagd. Recent is pleegzorg mogelijk gemaakt tot 25 jaar.

Er zijn jongeren die op de leeftijd van 18 jaar nood hebben aan verdere zorg en ondersteuning, maar hier niet zelf op ingaan. Daar kunnen meerdere redenen voor zijn. Een deel van de groep kampt immers met een complexe problematiek waardoor ze onvoldoende bekwaam zijn om hulpverlening op vrijwillige basis voort te zetten. Daardoor dreigt hun integriteit, maar ook die van anderen, in gevaar te komen. Voor deze beperkte groep kan worden overwogen om voortzetting van de jeugdhulpverlening mogelijk te maken als gerechtelijke maatregel onder welomschreven voorwaarden en met respect voor alle principes.

Het actieplan Jongvolwassenen houdt vast aan de huidige situatie dat hulpverlening ten aanzien van meerderjarigen altijd een vrijwillig aanbod is. Behalve in situaties van bewindvoering of gedwongen opname in de psychiatrie die buiten het bereik van deze doelstelling vallen.

Deze conceptnota wil dit standpunt niet zomaar afvallen. Gedwongen voortzetting van jeugdhulpverlening op 18 jaar is geen maatregel waarvoor alle betrokken jongeren in aanmerking komen. De indieners hoeden zich voor oneigenlijk gebruik. Dwangmaatregelen ten aanzien van kwetsbare personen moeten in het licht worden gezien van terechte beperkingen en voorwaarden uit het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Een mogelijk voorstel van decreet dat deze conceptnota uitvoert moet een aantal rechtswaarborgen omschrijven.

Deze conceptnota legt het voorstel op tafel dat de jeugdrechtbank voor zeer kwetsbaar jongeren of jongvolwassenen onder welomschreven voorwaarden voortgezette jeugdhulpverlening kan opleggen. Het creëren van deze mogelijkheid moet ook weloverwogen gebeuren met de nodige aandacht voor mogelijke ongewenste neveneffecten.

Deze conceptnota is ingediend met de nodige terughoudendheid maar vanuit een grote bekommernis voor een aantal jongeren. Na een hoorzitting kan worden nagegaan hoe principes en voorwaarden vorm kunnen krijgen.

II. Bespreking

Katrien Schryvers zegt dat het voorstel in haar conceptnota bewust niet concreet is uitgewerkt want ze wou van verschillende betrokkenen hun standpunt vernemen. Het tijdens de hoorzitting bevestigde uitgangspunt is dat een beperkte maar kwetsbare groep jongeren op 18 jaar uit de jeugdhulp stroomt, terwijl dat eigenlijk een risico is voor de eigen integriteit en voor de maatschappij. De voorbije jaren is de aandacht voor de overgang naar meerderjarigheid van deze groep toegenomen. Er zijn recent diverse initiatieven genomen die dat waarmaken: pleegzorg tot 25 jaar, het actieplan Jongvolwassenen enzovoort. Daarop moet absoluut verder worden ingezet.

Wanneer een +18-jarige nood heeft aan verlengde jeugdhulp, is het aangewezen daar in eerste instantie vanuit de vrijwilligheid op in te gaan. Voortgezette

jeugdhulp als gerechtelijke maatregel mag slechts op een beperkt aantal jongeren van toepassing zijn. Het mag geen automatisme worden. De jongere moet begeleid door een rondetafel zelf tot de conclusie komen dat voortgezette jeugdhulp nodig is.

De spreekster is van oordeel dat er daarnaast een beperkte groep overblijft die baat kan hebben bij voortgezette jeugdhulp als gerechtelijke maatregel. Tijdens de hoorzitting was er uit sommige hoeken begrip voor de noodzaak hieraan. Tegelijk rezen er heel wat vragen en was er geen duidelijkheid over de randvoorwaarden. Voor welke groep jongeren geldt dit? Hoe moet de procedure verlopen? Welke rechtswaarborgen moeten er gelden? CD&V acht bijkomend onderzoek nodig alvorens dit te implementeren.

Lorin Parys begrijpt het uitgangspunt dat zoekt naar ondersteuning voor deze groep van jongeren. Het is een moeilijk vraagstuk omdat het om jongeren gaat die al in de jeugdhulp hebben gezeten en tegen hun wil opnieuw onder een maatregel worden geplaatst. Dat creëert ongelijkheid met andere jongvolwassenen die ook in een preciaire situatie zitten zonder daarvoor in de jeugdhulp te hebben gezeten, want die laatste groep zou niet in de voortgezette jeugdhulp terechtkunnen. De spreker hecht belang aan vrijwilligheid en pleit voor een respijtp periode. Dit interessante debat leidt tot veel vragen en moet verder onderzocht worden.

Martine Taelman herinnert aan het vergelijkbare wetsvoorstel houdende voortzetting van hulpverlening aan jongeren bij het bereiken van de meerderjarigheid, waarover de Raad van State in zijn advies meldde dat het een Vlaamse bevoegdheid betreft. Ze is van oordeel dat er nog altijd redenen zijn om hier decreetgevend werk van te maken, en verklaart zich bereid daaraan mee te werken. De doelgroep van jongeren met een combinatie van handicap, psychische aandoening, gedragsstoornissen en emotionele problemen heeft baat bij verlengde jeugdhulp. Een juridische grondslag lost echter niet alle problemen op. De doelgroep moet strikt worden afgebakend. Het kan nooit de bedoeling zijn dat het gros van de jongeren onder deze maatregel valt. Er zijn immers heel wat andere maatregelen mogelijk om jongeren klaar te maken voor een leven als volwassene.

Er moet worden nagedacht over hoe deze maatregel overkomt bij de jongeren zelf. De maatregel mag niet overkomen als een straf. De uitdagingen waarmee deze doelgroep geconfronteerd wordt, liggen op tal van beleidsdomeinen. Tijdens de verlengde periode moet daar sterk worden op ingezet. Begeleiding is enkel zinvol als de jongeren meewerken en het niet passief ondergaan.

Wat gebeurt er met deze doelgroep na de leeftijd van 23 of 25 jaar? Allicht zal deze groep ook na die leeftijd nog al dan niet intensieve begeleiding nodig hebben. Een decretale basis voor gedwongen voortzetting van jeugdhulp is een eerste stap. Er moet ook worden nagedacht over hoe het verder moet met deze groep na de leeftijd van 23 of 25 jaar.

Wie een juridische grond creëert, moet ook voor de opvang- en begeleidingscapaciteit zorgen om jongeren te kunnen voorbereiden op het moment dat ze de jeugdhulp verlaten en op reguliere begeleiding door welzijnszorg. Capaciteit is geen onbelangrijk probleem in de jeugdhulp en de zorg voor personen met een handicap. Maatregelen moeten in de praktijk waargemaakt kunnen worden.

Freya Van den Bossche vindt het goed dat jongvolwassenen blijvend een beroep kunnen doen op jeugdhulp of dat iemand in hun plaats daarover kan beslissen.

De doelgroep die in de conceptnota wordt omschreven, bestaat uit jongeren van wie wordt vermoed dat ze al eens een baldadigheid zouden begaan en aldus de integriteit van zichzelf of van anderen in gevaar kunnen brengen. Om die doelgroep in het gareel te houden zijn er volgens de spreekster betere maatregelen. Daartegenover staat een belangrijke groep van heel fragiele jongvolwassenen zonder sociaal netwerk. Ze komen versneld in de volwassenheid terecht en vinden hun weg in het leven niet gemakkelijk. Vooral voor die laatste doelgroep kan verlengde jeugdhulp nuttig zijn. Kinderen die jarenlang in een instelling zijn opgegroeid, snakken vaak naar vrijheid. Het zijn kinderen die het ook psychisch en mentaal moeilijk hebben.

De vraag is onder welke omstandigheden en hoe ver deze maatregel wordt toegepast. De +18-jarige moet zelf autonomie hebben over het traject. Bij een gedwongen beslissing om jeugdhulp te verlengen, moet de jongere zelf kunnen bepalen welke hulp hij nodig heeft. Wil hij hulp van de voorziening waar hij altijd heeft verbleven of wil hij iets anders? Hij moet zelf kunnen inschatten welke vorm de hulp aanneemt, wie de hulp verleent, en wanneer de hulp niet langer nodig is. De autonomie moet groot zijn. Het mag niet gelijken op verlengde minderjarigheid. Het kan niet zo zijn dat deze maatregel wordt gebruikt als er geen plaats is in de vrijwilligheid voor jongeren over wie men zich zorgen maakt.

Bert MOYAERS,
voorzitter

Lorin PARYS,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

CAW	centrum algemeen welzijnswerk
MFC	multifunctioneel centrum
OCMW	openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn